

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Wądroże Wielkie

OPRACOWANY ZGODNIE Z ZASADAMI
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
I AGENDY 21

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 2 /2010
Zebrania wiejskiego Sołectwa Wądroże Wielkie
z dnia 21 czerwca 2010 r.

Mieszkańcy i Rada Sołeczka wsi Wądroże Wielkie
Wspierani przez Wójta i Radę Gminy Wądroże Wielkie
opracowali

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WĄDROŻE WIELKIE

POŁOŻONEJ W GMINIE WIEJSKIEJ WĄDROŻE WIELKIE
NA DOLNYM ŚLĄSKU
Na lata 2010-2020

Opracowany zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i AGENDY 21

PLAN REALIZUJE STRATEGIĘ ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

WĄDROŻE WIELKIE 2010

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

„Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie” powstał dzięki zaangażowaniu, poświęceniu czasu i wiedzy osób reprezentujących społeczność Naszej Wsi. W odpowiedzi na prośbę Rady Sołeckiej i władz Gminy, wzięły one aktywny udział w warsztatach. Podczas spotkań mieszkańcy (reprezentujący społeczność lokalną, lokalnych liderów, radnych, przedsiębiorców) sami opracowali Plan, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznych konsultantów i moderatorów.

Metoda pracy nad dokumentem została opracowana przez Andrzeja Ruszlewicza, na podstawie materiałów UMBRELLA PROJECT Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych i Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja”.

Pomocy w postaci: konsultacji, moderowania prac warsztatowych oraz redakcji dokumentu udzieliła Gabriela Męczyńska we współpracy ze Stowarzyszeniem Kaczawskim. Plan Odnowy Miejscowości został sfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich zgodnie z umową nr 447 z dnia 16.11.2007r. na projekt pn. „Góral Kaczawski – budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców Gór i Pogórza Kaczawskiego” realizowany przez Stowarzyszenie Kaczawskie.

Współautorzy Planu Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie:

1. Czesław Brożyna
2. Joanna Brożyna
3. Katarzyna Dzikowicz-Pawluk
4. Krystyna Gadek
5. Zofia Grabowska
6. Helena Graczyk
7. Lidia Hopej
8. Edyta Jodłowska
9. Jarosław Laska
10. Maria Musiał
11. Andrzej Nartowski
12. Dawid Pluta
13. Zofia Pyż

14. Renata Serafin
15. Zofia Skuratko
16. Piotr Stacherzak
17. Piotr Sycz
18. Wiesława Wasiak – Mic
19. Helena Wyrzykowska

Konsultanci prowadzący i moderatorzy:

1. **Gabriela Męczyńska**, Snowidza, Tel. 665043668, e-mail: gabrielameczynska@op.pl

Aktualizacja Planu Odnowy Miejscowości została dokonana podczas Zebrania Wiejskiego w dniu 21 czerwca 2010 r. i dostosowana do aktualnie obowiązujących przepisów.

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	5
Informacje ogólne	
Metoda pracy	
CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI ORAZ PLANOWANE KIERUNKI JEJ ODNOWY	10
Opis ogólny miejscowości	
Położenie, przynależność administracyjna, zaludnienie	
Historia miejscowości	
Przestrzenna struktura miejscowości	
Planowane kierunki odnowy miejscowości	
Wizja odnowy (rozwoju)	
Cele odnowy	
Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie.	
INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI	14
Zasoby przyrodnicze	
Dziedzictwo kulturowe	
Obiekty i tereny	
Infrastruktura społeczna	
Kapitał społeczny i ludzki	
Infrastruktura techniczna	
Gospodarka i rolnictwo	
OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKAJANIA POTRZEB SPOŁECZNYCH	19
OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI	20
Analiza SWOT	
Problemy odnowy (rozwoju) miejscowości	
OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ	23
Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia	
Szacunkowy koszt realizacji	
REALIZACJA PLANU	32
Zasady realizacji planu	
Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu	
Komunikacja społeczna	
Materiały źródłowe	

WSTĘP

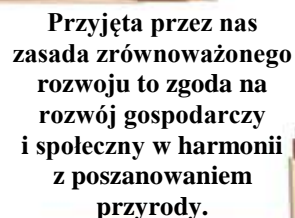
Informacje ogólne

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie powstał jako odpowiedź na potrzebę uporządkowania rozwoju naszej wsi, a także sprostaniu wyzwaniom XXI wieku. Podczas opracowania Planu przyjęliśmy, że będą nami kierowały dwa podstawowe uwarunkowania:

- ✓ Zasady zrównoważonego rozwoju.
- ✓ Zasady Agendy 21.

Zasady zrównoważonego rozwoju zostały przez nas wszystkich ustanowione w 1997 roku, w którym przyjęliśmy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej. W art. 5 Konstytucji jest zapisane: "Rzeczpospolita Polska... zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju". "Władze Publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom" (art. 74).

Idea zrównoważonego rozwoju wynika z konieczności sprostania wyzwaniom nowego tysiąclecia. Po żywiołowym rozwoju przemysłowym, nieograniczonym korzystaniem z zasobów naturalnych i beztróskim zanieczyszczaniu i przekształcaniu środowiska przyrodniczego, przyszedł czas na refleksję i zmianę postaw. Zauważyliśmy, że prawa rządzące światem żywym w równej mierze dotyczą nas jak i każdej żywej istoty na naszej planecie. Po zachwycie rozwojem technologii i okresem wiary, że nasz umysł pozwoli nam panować nad prawami natury wiemy, że zbliżają się granice, których nie możemy przekroczyć. Życie bez wody zdatnej do picia, gleb dających nam bezpieczną żywność, czy roślin odnawiających zasoby tlenu jest niemożliwe. Ten uproszczony przykład to tylko niewielki ułamek skomplikowanych powiązań i zależności między człowiekiem a innymi organizmami i zjawiskami warunkującymi życie na Ziemi.

Przyjęta przez nas
zasada zrównoważonego
rozwoju to zgoda na
rozwój gospodarczy
i społeczny w harmonii
z poszanowaniem
przyrody.

Przyjęta przez nas zasada **zrównoważonego rozwoju to zgoda na rozwój gospodarczy i społeczny w harmonii z poszanowaniem przyrody**. Granicą podejmowanych działań powinno być zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Podstawowa zasada zrównoważonego rozwoju "myśleć globalnie, działać lokalnie" powinna przejawiać się we wszystkich naszych działaniach, także polityków i władz. Obszar i środowisko przyrodnicze, w którym teraz żyjemy, za chwilę będzie musiał służyć naszym potomkom. Czy pozostawimy im szansę na godne i spokojne życie? Czy oni zrozumieją, że muszą toczyć wojny o czystą wodę, bo my chcieliśmy mieć jeszcze jeden luksusowy samochód? Czasami trzeba tylko trochę dobrej woli, aby postępować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Szacunek dla środowiska przyrodniczego to cecha, która zachowała się w wielu umysłach mieszkańców takich małych miejscowości jak nasza wieś. Codzienne od małego dziecka obcowanie z naturą, która jest tuż obok nas, na podwórku czy za płotem, uczy szacunku dla każdej żyjącej istoty.

Czym na poziomie wsi i społeczności lokalnych jest zrównoważony rozwój?

Zrównoważony rozwój wsi to taki kierunek rozwoju społecznego i gospodarczego, który w zaspokojeniu potrzeb naszych mieszkańców nie doprowadza do zniszczenia środowiska przyrodniczego. Taki rozwój nie oznacza zahamowania procesów gospodarczych we wsi kosztem działań chroniących środowisko. Wprost przeciwnie – oznacza harmonijny,

---

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

---

zrównoważony rozwój w wymiarze ekologicznym, ekonomicznym i społecznym z pełnym uwzględnieniem ładu przestrzennego.

Podstawą są trzy zasady:

1. Równość szans w dostępie do zasobów i odprowadzania zanieczyszczeń - filozofia sprawiedliwości międzypokoleniowej.
2. Równość szans pomiędzy człowiekiem i przyrodą. Funkcjonowanie cywilizacji ludzkiej z zachowaniem trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
3. Równość szans między tym, co lokalne a ponadlokalne. Potrzeby ogólnospołeczne są zaspokajane na równi z potrzebami lokalnych społeczności.

Dążąc do zrównoważonego rozwoju powinniśmy uruchomić i kontynuować takie podstawowe procesy jak:

- Ograniczenie zużywania odnawialnych zasobów do granic możliwości ich odtwarzania.
- Ograniczenie zużywania nieodnawialnych zasobów do skali pozwalającej na zastępowanie ich poprzez odpowiednie substytuty.
- Stopniowe eliminowanie substancji niebezpiecznych i toksycznych.
- Utrzymywanie skali emisji zanieczyszczeń i zakłóceń tak, aby nie przekroczyć pojemności asymilacyjnej środowiska.
- Stała ochrona różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazu, ekosystemów, gatunków i genów.
- Uspołecznienie procesów podejmowania decyzji na różnych poziomach, poczynając od parlamentu kończąc na samorządach i społecznościach lokalnych.
- Tworzenie warunków dla zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego każdego człowieka.

Szanse na zrównoważony rozwój w wiosce zależą od wielu czynników:

- Mieszkańcy wsi i władze gminy muszą posiadać silną wolę opracowania i wdrożenia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Planu Odnowy Miejscowości.
- Rada sołecka i rada gminy są głównymi animatorami rozwoju swoich "małych ojczyzn", na nich spoczywa pobudzanie, organizowanie i realizacja działań zrównoważonego rozwoju.
- Podstawą powodzenia jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa.
- Społeczność lokalna musi rozumieć i aktywnie wspierać realizację działań przyjętych w Planie Odnowy Miejscowości.
- Żadne plany nie mogą być skutecznie realizowane bez aktywnego udziału mieszkańców.

Agenda 21 to dokument przyjęty na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku (również przez Polskę) i określany jako program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w perspektywie XXI wieku. Agenda 21 uwzględnia globalną, krajową i lokalną (gminną, wiejską) skalę działań w sferze ekologicznej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

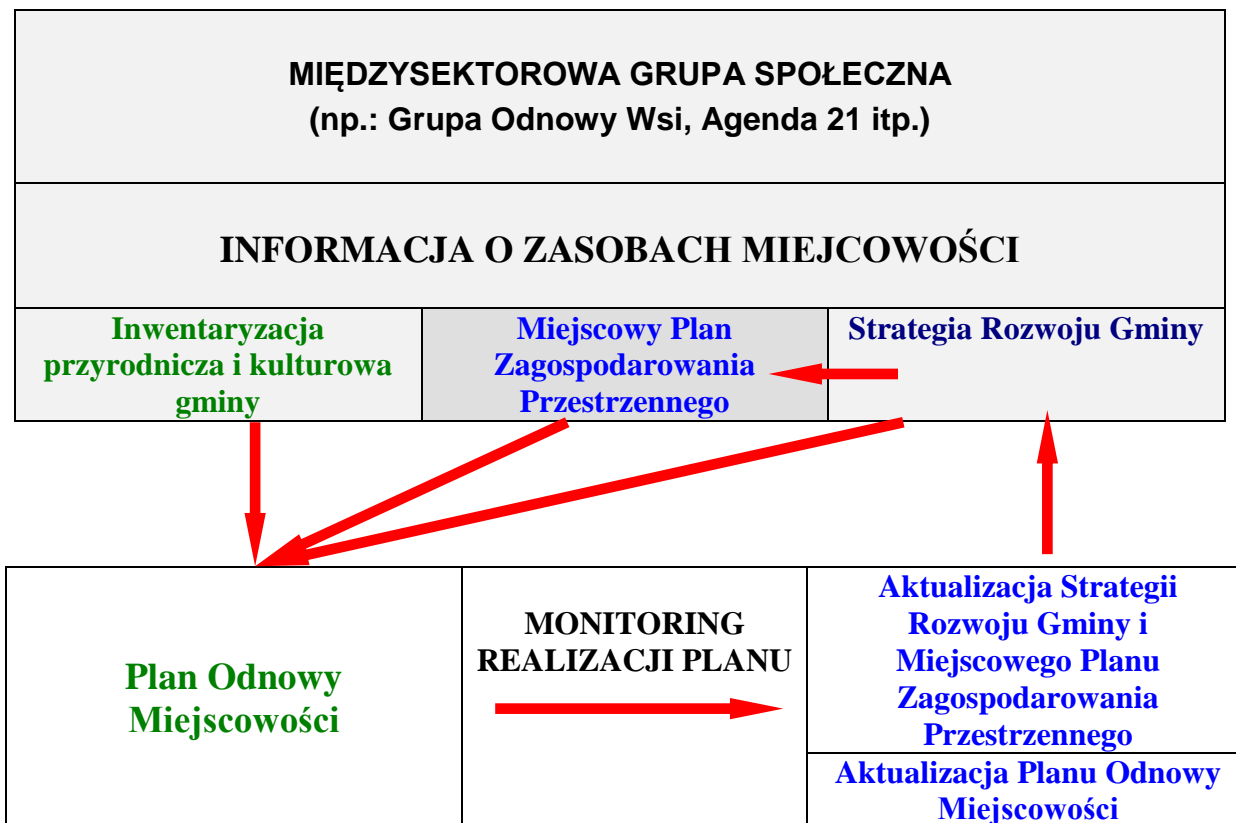
Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, partnerski i dynamiczny proces planowania zmierzający do osiągnięcia celu, jakim jest trwały i zrównoważony rozwój wsi. Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania we wsi:

- Współpracy partnerskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju między samorządem, mieszkańcami, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami.
  - Systemu informacji o zasobach wsi (w tym przyrodniczych, kulturowych).
-

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

- Planu odnowy wsi opartego na zrównoważonym rozwoju.
- Systemu społecznego monitoringu realizacji Planu (lokalnej Agendy 21).

LOKALNA AGENDA 21

Mieszkańcy wsi Wądroże Wielkie podjęli decyzję o opracowaniu planu odnowy własnej miejscowości zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i w oparciu o zasady Agendy 21. Pracę nad Planem prowadziła grupa mieszkańców, tworząc podstawy do stworzenia międzysektorowej grupy społecznej na rzecz wprowadzania zrównoważonego rozwoju we wsi.

Pragniemy włączyć się w rozwijane od wielu lat w ramach wspólnoty europejskiej działania, nazywane popularnie odnową wsi. Istotna dla nas jest pomoc w realizacji Planu w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 - Oś 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” oraz w przyszłości Osi 4 „LEADER”.**

Jest to dla nas jedno z ważniejszych źródeł realizacji planu, ale zdajemy sobie sprawę, że pełna realizacja przyjętych celów wymaga od nas samych dużej aktywności, a także poszukiwania innych źródeł pomocy.

Idea odnowy wsi w Europie Zachodniej¹ zrodziła się w wyniku kryzysu ekonomicznego i społecznego na wsi, który dotknął tereny wiejskie w latach 70 i 80 XX wieku. Przyczyną były radykalne zmiany w produkcji rolnej, transporcie, a także niszczenie handlu lokalnego przez supermarkety. Istotną podstawę kryzysu stanowiła Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej.

¹ Fragment dotyczący historii odnowy wsi opracowano na podstawie: R. Wilczyński, „Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce”. RCDRRiOW Poznań, 2003

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

Do tej pory podstawowym jej założeniem było produkowanie masowo taniej żywności (wspieranie trwa do dzisiaj), bez uwzględniania jej jakości oraz lokalnych powiązań producentów (rolników) z konsumentami. Nadzieję budzą obecne próby zmiany polityki rolnej w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i nie dotowania samej produkcji żywności, ale wspieranie producentów rolnych, w tym produkujących dobrej jakości żywność w mniejszych gospodarstwach (np.: program rolnośrodowiskowy, produkty lokalne, odnowa wsi, różnicowanie produkcji na terenach wiejskich). Polska jest obecnie w sytuacji żywiolowego rozwoju supermarketów, a więc ten kryzys nas dotyka i będzie się rozwijał.

Koncepcja odnowy wsi powstała w Niemczech w połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Ważne daty dla tego działania to:

- 1984 - powstał Europejski Ruch Odnowy Wsi i Małych Miast.
- 1994 - opracowanie i przyjęcie „Strategii dla wiejskiej Europy”,
- 1996 - na III Kongresie Odnowy Wsi przyjęto „Przewodnią koncepcję rozwoju terenów wiejskich i odnowy wsi w Europie”.

Dokument „Strategia dla wiejskiej Europy” określa trzy podstawowe zasady, które powinny być przestrzegane w rozwoju obszarów wiejskich. Zasadnicza ich treść zawarta jest poniżej.

1. Wzajemne powiązania ludzi ze środowiskiem (naturalnym i kulturowym), w którym żyją. Sprawy związane z mieszkańcami i ich aktywnością nie mogą dominować nad potrzebą ochrony środowiska, jak również ochrona środowiska nie może być celem samym w sobie, nie uwzględniającym potrzeb ludzi.
2. Współpraca i zintegrowane działanie. Rozwój lokalny może być skutecznie realizowany tylko dzięki efektywnej współpracy wszystkich zainteresowanych stron. Ważna jest szczególnie współpraca pomiędzy mieszkańcami i gminą. Istotne jest, aby układ współpracy był partnerski, bez dominacji, narzucania woli czy zastępowania w działaniach przez jedną ze stron.
3. Konsultacje i zaangażowanie. W planowaniu i realizacji działań należy uwzględniać poglądy i oczekiwania tych, którzy żyją w danej miejscowości. Do realizacji odnowy powinniśmy w pierwszej kolejności korzystać z zasobów lokalnych – zarówno ludzkich, jak i przyrodniczych, kulturowych oraz gospodarczych. W proces muszą być aktywnie włączone społeczności lokalne.

Powyższe zasady uwzględniają podstawowe założenia zrównoważonego rozwoju oraz Agendy 21.

Metoda pracy.

Jak i dlaczego pracowaliśmy?

Mieszkańcy wsi Wądroże Wielkie opracowali samodzielnie Plan Odnowy Miejscowości, korzystając jedynie z pomocy zewnętrznych ekspertów w zakresie metodyki i redakcji końcowej dokumentu.

Czym jest Plan Odnowy Miejscowości?

Plan Odnowy Miejscowości jest sposobem osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie rozwojem. Przy konstruowaniu wizji i sposobów dojścia do niej za podstawę, oprócz typowych dla planów elementów, bierze się wartość środowiska. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów środowiska i ich ochrona.

Po co miejscowości Plan Odnowy?

- Tworzenie planu odnowy pozwala mieszkańcom zaplanować swoją przyszłość w perspektywie kilkunastu lat, spojrzeć na miejscowość całościowo, rozpatrując poszczególne obszary aktywności w powiązaniu ze sobą.
- Plan Odnowy to nie tylko dokument opisujący drogi dojścia do założonych celów, ale także proces, w którym uczestniczą mieszkańcy zainteresowani przyszłością swojej miejscowości.
- Zapisanie planu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich mieszkańców miejscowości.
- Budowanie planu umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga konsensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie planu, z którym będą identyfikowali się mieszkańcy miejscowości.
- Tworzenie planu sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom, potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości.
- Plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, teren, infrastruktura i środki finansowe. Zasoby te są zwykle ograniczone, dlatego też można zaplanować odpowiednie gospodarowanie nimi.
- Plan - to instrument długofalowego zarządzania miejscowością. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynania władz gminy, niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

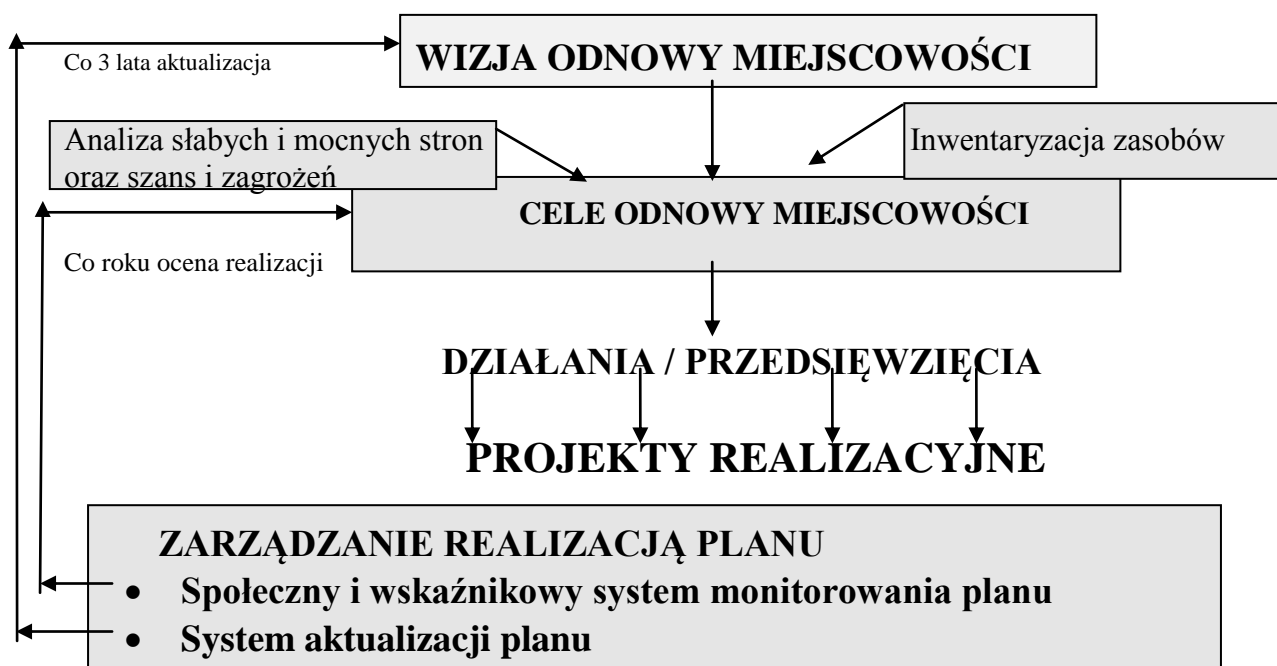

Do opracowania Planu Odnowy Miejscowości władze miejscowości i Gminy zaprosiły mieszkańców Wądroża Wielkiego, jak również osoby zainteresowane problematyką. Nie wszystkie zaproszone osoby skorzystały z możliwości uczestniczenia w pracach grupy. Praca polegała na aktywnym udziale w zajęciach warsztatowych. Prowadzący warsztaty moderator miał za zadanie przeprowadzenie grupy przez kolejne etapy pracy, a także pomoc w redagowaniu wyników prac warsztatowych. Wszystkie zapisy w planie zostały samodzielnie wypracowane przez uczestników warsztatów, każdy zapis był poddany ogólnej dyskusji i przyjmowany przez ogół zgromadzonych.

W wyniku budowy Planu Odnowy Miejscowości otrzymaliśmy:

1. Dokument w wersji pisanej.
2. Grupę zaangażowaną w odnowę wsi.

Struktura Planu Odnowy Miejscowości

CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI ORAZ PLANOWANE KIERUNKI JEJ ODNOWY

Jaka jest nasza miejscowość dzisiaj? Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać?

Ogólny opis miejscowości

Położenie, przynależność administracyjna, zaludnienie

Wieś Wądroże Wielkie leży w gminie Wądroże Wielkie, w powiecie jaworskim w województwie dolnośląskim. Miejscowość Wądroże Wielkie położona jest na pograniczu dwóch makroregionów Polski Południowo-Zachodniej: Niziny Śląsko-Łużyckiej oraz Makroregionu Przedgórze Sudeckiego. Część południowa obszaru gminy należy do mezoregionu Wzgórz Strzegomskich, natomiast część północna zaliczana jest do mezoregionu Wysoczyzny Średzkiej. Wądroże Wielkie to duża

wieś położona ok. 13 km na północny wschód od Jawora i ok. 19 km na południowy wschód od Legnicy. Powierzchnia wsi wynosi 1599,01 ha.

Około 1 km na północ od wsi przebiega autostrada A4 – dawny szlak handlowy Via Regia. Jest to najkrótsze połączenie na linii Berlin-Lwów. Atutem wynikającym z położenia jest więc łatwy dostęp mieszkańców wsi do sąsiednich krajów i odwrotnie – łatwy dojazd potencjalnych turystów do Wądroża Wielkiego, co wiąże się z dużymi możliwościami rozwoju bazy okołoturystycznej.

Historia miejscowości

Teren wsi posiada bogatą historię. Rejon Wądroża Wielkiego znany jest jako miejsce intensywnej eksploatacji złota w średniowieczu, zwłaszcza w XIV w., kiedy to na terenie Wądroża Wielkiego odkryto złoża tego złotonośnego piasku. Źródła historyczne podają, że w 1343 r. pracowało tu oraz w sąsiednich wsiach - Wądrożu Małym i Mikołajowicach ok. 15 tys. górników, a roczne wydobycie złota dochodziło do 150 kg. Złoto pochodzące z tych kopalń stało się głównym źródłem surowca dla pierwszej mennicy złotej w Legnicy i wypuszczenia pierwszej emisji legnickich florenów. Około 1370 r. eksploatację złota przerwano, najprawdopodobniej w wyniku zalewania szybów przez wody gruntowe.

Przed II wojną światową w Wądrożu Wielkim istniała fabryka mebli, tartak, przedsiębiorstwo budowlane, dwie piekarnie, sala teatralna oraz stacja kolejowa. Wszystkie drogi prowadzące z tej miejscowości były utrzymane w stanie bardzo dobrym, a pobocza wysadzone drzewami owocowymi nadawały okolicy uroku. Jeszcze dwa lata po II wojnie światowej Wądroże Wielkie nosiło nazwę Wielkie Wierzchowice.

Wieś leży w bliskim sąsiedztwie autostrady A4 – dawnego traktu handlowego – tzw. drogi królewskiej Via Regia, która biegła z Norymbergi do Odessy. Via Regia była drogą ponadregionalną sprzyjającą rozwojowi stosunków i kontaktów państw europejskich, którą przed wiekami ludzie z towarami, kulturą, religią i obyczajami przemierzali karawanami kupieckimi tysiące kilometrów dzielących Europę i Azję. Obecnie powołano do życia inicjatywę "VIA REGIA - Europejska Droga Kultury", która stała się symbolem jedności europejskiej na poziomie kulturowym, turystycznym i gospodarczym. Przebiegając symbolicznie m.in. po polskiej, niemieckiej i francuskiej autostradzie A4, łączy ze sobą wiele krajów rozwijającej się Unii Europejskiej i służy ponownie wymianie handlowej. Pierwotnie biegnący z zachodu na wschód szlak handlowy przysparzał wielkich dochodów wędrującym kupcom i mieszkańcom okolicznych miejscowości. Współczesne przeobrażenia w międzynarodowej wymianie handlowej między Wschodem a Zachodem oraz rodzące się nowe rynki wschodnie stwarzają dogodne możliwości rozwoju również dla przyległych do autostrady miejscowości – np. dla Wądroża Wielkiego, w którym z sukcesem może rozwinąć się baza gastronomiczno-noclegowa oraz sfera usług dla tranzytu.

Przestrzenna struktura miejscowości

Wądroże Wielkie to największa wieś w gminie, ciągnąca się wzdłuż drogi powiatowej nr 2184 D oraz rozchodzących się od niej wielu dróg gminnych.

Główną dominantą krajobrazową wsi jest zabytkowy kościół p.w. Św. Matki Bożej Różańcowej. Bezpośrednio wokół wsi ciągną się rozległe użytki rolne, poprzecinane starymi alejami drzew owocowych. Wzdłuż zachodniej granicy wsi biegną nieużywane od wielu lat tory kolejowe linii nr 315 relacji Jawor - Malczyce.

Zabudowa we wsi jest zwarta, są to typowo poniemieckie domostwa z wieloma dużymi kompleksami gospodarczymi. Od strony południowej powstało nowe osiedle domków jednorodzinnych, ale ich położenie z dala od centrum wsi nie burzy krajobrazu wsi.

We wsi znajduje się Urząd Gminy oraz gminne jednostki pomocnicze, które dają wiele miejsc pracy dla mieszkańców wsi i gminy. W miejscowości dość dobrze rozwinął się sektor przedsiębiorczości, znajduje się tu min.: bank, apteka, piekarnia, poczta, sklepy spożywcze i przemysłowe, skup materiałów wtórnych, warsztat samochodowy, stacja paliw i kilka innych firm usługowych. W Wądrożu Wielkim, oprócz nadającej się do remontu świetlicy wiejskiej, brak jest miejsc służących integracji mieszkańców i wspólnemu spędzaniu wolnego czasu.

Planowane kierunki odnowy miejscowości

Wizja odnowy (zrównoważonego rozwoju) miejscowości Wądroże Wielkie.

Jak i gdzie chcemy żyć i mieszkać? Do czego zmierzamy?

Wizja zrównoważonego rozwoju wsi to obraz jej przyszłego stanu, do którego będzie się dążyć uwzględniając dobro środowiska przyrodniczego i potrzeby mieszkańców.

Sformułowaliśmy obraz wsi za około 7 lat określając wygląd wsi, pożądane cechy środowiska przyrodniczego, aktywność gospodarczą, funkcjonowanie wsi i poziom życia mieszkańców. Poprzez stworzenie wizji przygotowaliśmy ramy, które pozwoliły na wyznaczenie celów i sposobów ich realizacji w Planie. Jest to bardzo istotny etap. Każdy z nas planuje swoją przyszłość w oparciu o marzenia i chęć osiągnięcia określonych celów, również my tak postąpiliśmy mając na myśli naszą wieś. Perspektywa 7 lat pozwala na dosyć realne określenie, jaka ma być wieś Wądroże Wielkie z możliwością zaplanowania działań, które przybliżą nas do wizji.

Hasłowa wizja rozwoju wsi Wądroże Wielkie:

Wądroże Wielkie to zadbana i przedsiębiorcza wieś przy handlowym szlaku Via Regia, gdzie wszyscy – młodzi i starzy pragną mieszkać i często się spotykać.

Wizja w ujęciu szczegółowym to bardziej rozwinięty obraz wsi:

- Wieś jest zadbana, elewacje domów odnowione, podwórka uporządkowane, przydomowe ogródki pełne nasadzeń roślin i krzewów.
- Drogi we wsi i na osiedlu domków jednorodzinnych są zmodernizowane, z chodnikami, mijankami i właściwym oświetleniem. W odpowiednich miejscach są oznakowane i zagospodarowane parkingi.
- Odpady są segregowane i nie ma problemu z dzikimi wysypiskami śmieci.
- Wyremontowany kościół z zagospodarowanym wokół terenem i odnowionym murem chętnie jest odwiedzany przez turystów.
- W otoczeniu świetlicy znajduje się plac zabaw ze wszystkimi wymogami bezpieczeństwa.

- W nowej i dostosowanej dla potrzeb osób niepełnosprawnych siedzibie biblioteki gminnej z dostępem do Internetu, swój wolny czas chętnie spędzają dzieci, młodzież oraz dorośli mieszkańcy wsi.
- Atrakcyjne turystycznie miejsca – kamień św. Jadwigi, zabytkowy kościół z cmentarzem, założenie pałacowo-ogrodowe z folwarkiem oraz wyrobisko Kamionka są odpowiednio wyeksponowane, oznaczone i włączone do ruchu turystycznego poprzez utworzone tu ścieżki edukacyjne i szlaki turystyczne min. biegnący symbolicznie autostradą A4 historyczny szlak „Via Regia - Europejska Droga Kultury”.
- We wsi mieszka więcej osób młodych i wykształconych niż obecnie.
- Mieszkańcy są zgrani i dobrze zorganizowani oraz chętniej angażują się w życie wsi.
- We wsi współpracują z sobą i działają aktywne: stowarzyszenie, Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna oraz klub sportowy. Wszyscy dbają o rozwój wsi i zdobywają środki na ten cel.
- Miejscem spotkań i integracji mieszkańców jest rozbudowana i dobrze wyposażona świetlica wiejska, w której prowadzone są różnego rodzaju koła zainteresowań, szkolenia i warsztaty rękodzielnicze dla wszystkich pokoleń oraz organizowane są zabawy, jarmarki lub różnego rodzaju uroczystości rodzinne.
- Na odnowionym boisku organizowane są rozgrywki, mecze i turnieje, w których aktywnie uczestniczą lokalne kluby sportowe oraz pozostali mieszkańcy.
- Turyści i mieszkańcy korzystają z odpowiedniej infrastruktury turystycznej w centrum wsi oraz na ścieżkach edukacyjnych, promujących okoliczne walory.
- Infrastruktura we wsi jest w dobrym stanie i sprzyja przedsiębiorczości.
- Położenie w pobliżu autostrady A4 i na słynnym szlaku handlowym Via Regia pozytywnie wpływa na rozwój przedsiębiorczości, szczególnie rzemiosła i usług motoryzacyjnych oraz okolicy turystycznych (baza noclegowa i gastronomia).
- We wsi istnieje kilka dużych, nowoczesnych gospodarstw rolniczych. Część rolników, korzystając z lokalizacji przy szlaku handlowym, świadczy usługi agroturystyczne.

Cele odnowy. *Co musimy zrobić?*

Cele wynikają z problemów, jakie zostały zidentyfikowane w wyniku analizy słabych i mocnych stron i przeszkadzają nam w osiągnięciu wizji odnowy miejscowości. Cele powinny być konkretne i mierzalne, realistyczne, osiągalne, określone w czasie, czyli takie, o których można powiedzieć, że zostały wykonane lub nie. Cele powinniśmy osiągać w całości i w pełni za to ponosimy odpowiedzialność. Dążenie do celów powinno nas doprowadzić do realizacji wizji i satysfakcji z rozwoju miejscowości. Przy realizacji planu opartego o zrównoważony rozwój cele społeczno - gospodarcze muszą być zharmonizowane ze środowiskiem przyrodniczym. Granicą podejmowanych działań jest trwałość zasobów przyrodniczych.

Przyjęliśmy następujące cele odnowy miejscowości:

- 1. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej, sportowej i edukacyjnej we wsi.***
  - 2. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz rozwoju wsi.***
  - 3. Poprawa wizerunku i estetyki wsi oraz poprawa stanu środowiska naturalnego.***
-

4. *Dostosowanie infrastruktury technicznej wsi do potrzeb mieszkańców.*
5. *Wykorzystanie walorów miejscowości do rozwoju przedsiębiorczości, w tym funkcji turystycznych*

Powiązanie z planami i działaniami realizowanymi w gminie i regionie.

Plan Odnowy Miejscowości realizuje cele zawarte w opracowywanej Strategii Rozwoju Gminy Wądroże Wielkie na lata 2008-2015 przyjętej Uchwałą nr XXI/94/08 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 września 2008 roku, Strategii Rozwoju Powiatu Jaworskiego przyjętej Uchwałą Rady Powiatu Nr XL/216/01 z dnia 30 listopada 2001 roku, jak również jest zgodny z obowiązującym prawem miejscowym związanym z zagospodarowaniem przestrzennym Gminy Wądroże Wielkie.

INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

Zasoby przyrodnicze

Wądroże Wielkie dysponuje pewną gamą walorów przyrodniczych, ważnych dla obszaru lokalnego. Okolice wsi charakteryzują się bardzo niskim wskaźnikiem lesistości (poniżej 5%). Na terenie wsi znajduje się zabytkowy park założony w połowie XVII w., jako ogród gospodarczy, który pod koniec XIX w. został przekształcony w park naturalistyczny. Obecnie park ten zajmuje powierzchnię 5,64 ha i posiada dobrze zachowany drzewostan z dominującymi jesionami wyniosłymi i kasztanowcami białymi w wieku 70-80 lat. Do drzew pomnikowych zakwalifikowano ok. 120-letnie 2 platany klonolistne *Platanus acerifolia* i 1 dąb szypułkowy. Do ochrony pomnikowej proponuje się: wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, dąb szypułkowy *Quercus rober* i lipę drobnolistną *Tilia cordata*. W podszyciu występują krzewy śnieguliczki białej, ligustru pospolitego i forsycji pośredniej. Na uwagę zasługują również znajdujące się na terenie wsi:

- Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina, jedyne na terenie gminy łęgowisko błotniaka stawowego i jedyne znane godowisko grzebiuszki ziemnej.
- Małe śródpolne, głębokie oczko wodne, godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych.

Gleby

Wieś położona jest na terenie wyróżniającym utwory prekambryjskie i staropaleozoiczne, do których należy zaliczyć: granitognejsy, łupki, kwarc. W okolicach wsi występują dawniej eksploatowane gnejsy w szeregu niewielkich pomników usytuowanych na płaskim grzbiecie

po wschodniej stronie wsi. Jedno z wyrobisk, zalane wodą, nazwane zostało Kamionką i służy jako teren rekreacyjny (wędkarstwo). Gnejsy te generalnie charakteryzują się niskimi właściwościami fizyczno-wytrzymałościowymi, co ogranicza ich praktyczne wykorzystanie. Kwarc żyłowy – jego złożo zlokalizowane na zachód od Wądroża Wielkiego obejmuje żyłę o długości ok. 320 m i grubości 7 – 22 m. Surowiec spełnia wymagania stawiane przez przemysł do produkcji żelazokrzemu oraz mączki kwarcowej.

Obszar wsi Wądroże Wielkie charakteryzuje się głównie glebami dobrej (III a i III b klasa bonitacyjna) i średniej (IV klasa bonitacyjna) jakości. Gleby wysokiej jakości, tj. I i II klasy bonitacyjnej stanowią kilka procent, natomiast gleby słabe (V i VI klasa bonitacyjna) mają niewielki udział w powierzchni gruntów ornych.

Klimat

Pod względem klimatycznym wieś leży w I Nadodrzańskim regionie pluwiotermicznym. Obszar miejscowości charakteryzuje się średnią temperaturą roczną w granicach 8°C. Średnia temperatura stycznia wynosi 2°C, natomiast lipca 15°C. Okres wegetacji trwa 215 dni. Roczna suma opadów waha się w granicach 397 – 769 mm. Przeważają tu wiatry o kierunku zachodnim. Najmniejszą częstotliwością charakteryzują się wiatry z kierunków północnych.

Dziedzictwo Kulturowe

Wśród zachowanych zabytków Wądroża Wielkiego dominują głównie obiekty sakralne, wśród których na szczególną uwagę zasługują:

- **Kościół pw. Matki Bożej Różańcowej** (pierwotnie pw. św. Piotra i Pawła). Wzmiankowany już w 1288r., a jego detale architektoniczne - uskokowy portal, pozostałości ozdobnej kamieniarki okien apsydy, gzymsy impostowe łuku tęczowego, bezżebrowe sklepienia w powiązaniu z typem układu przestrzennego pozwalają datować budowlę na połowę XIII w. Jest to jednonawowa budowla z wydzielonym prezbiterium i półkolistą apsydą. Mury budowli wykonano z grubsza obrobionych ciosów kamiennych. W późnym średniowieczu powiększono południowe okno w prezbiterium i wzniesiono zakrystię. Najcenniejszym elementem wyposażenia jest renesansowa ambona z początku XVII w. - bogato zdobiony kosz wsparty na słupie w kształcie pnia palmy. Na uwagę zasługują również drewniany, barokowy ołtarz z początku XVIII w., klasycystyczny, drewniany prospekt organowy w przełomu XIX/XX w. oraz kamienna chrzcielnica z 1828 r. Na łuku tęczowym i w apsydzie zachowały się, nieczytelne jednak, fragmenty gotyckich polichromii. Sklepienie zdobi rokokowy żyrandol oraz pochodzący z tego okresu krucyfiks. Niestety, w południowej ścianie nawy kościoła zamurowano wejście z romańskim portalem, który stał się wzorem dla ukształtowania herbu gminy Wądroże Wielkie.
- Zabytkowy **cmentarz pochodzący z pierwszej połowy XIII w.** (16.02.1990r. wpisany do ewidencji zabytków pod poz. 917/L). Przy wejściu na teren cmentarza znajduje się skromny pomnik *"Ku czci i pamięci tych, którzy byli przed nami"*. Malownicze

usytuowanie założenia cmentarno - kościelnego podkreśla drzewostan osłonowy, z lipą - pomnikiem przyrody – na czele.

- „Kamień św. Jadwigi”- Kamień jest wychodnią kwarcu o bardzo ciekawej strukturze, podlega ochronie jako pomnik przyrody. Jak głosi legenda księżna Jadwiga Śląska odcisnęła na nim kształt swoich stóp. Księżna Jadwiga szła tędy z Legnicy do Trzebnicy po pogrzebie swojego syna Henryka II Pobożnego, który poległ w bitwie z Mongołami pod Legnickim Polem w 1241 roku.

- W Wądrożu Wielkim znajduje się także, dobrze utrzymany, renesansowy pałac sąsiadujący z folwarkiem oraz niewielkim ogrodem gospodarczym.

Obiekty i tereny

Zabudowania wsi w większości pochodzą sprzed 1945 roku. We wsi powstaje nowe osiedle z budynkami o dowolnej architekturze.

Centrum wsi stanowi teren w okolicy Urzędu Gminy, gdzie znajduje się Kościół i cmentarz, przystanek autobusowy, bank, ośrodek zdrowia, apteka i większość sklepów. W bliskim sąsiedztwie znajdują się również Wioska internetowa – Centrum Kształcenia, szkoła podstawowa, przedszkole,

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Zakład Usług Komunalnych.

Przez wieś przebiega droga powiatowa nr 2184 D, a przy zachodniej granicy wsi znajduje się niewykorzystywana już lokalna linia kolejowa nr 315 relacji Jawor - Malczyce.

Infrastruktura społeczna

Na dzień 31.12.2007 roku wieś liczyła 630 mieszkańców. Dominująca liczba mieszkańców - 419 osób to w większości osoby w wieku produkcyjnym – w wieku 18 – 60 lat. Większość potrzeb związanych z kulturą, opieką zdrowotną i oświatą mieszkańcy zaspokajają w swojej miejscowości. We wsi znajduje się szkoła podstawowa i przedszkole, ośrodek zdrowia, poczta, bank spółdzielczy oraz Urząd Gminy i jednostki pomocnicze. Mieszkańcy wsi mają łatwy dostęp, min. dzięki sąsiedztwu autostrady A4, do większych miast (Jawor, Legnica, Wrocław), gdzie młodzież coraz częściej kontynuuje edukację, a starsi znajdują miejsca pracy.

We wsi znajduje się: świetlica wiejska, kościół, biblioteka, Wioska internetowa – Centrum Kształcenia, szkoła podstawowa i przedszkole. Mieszkańcy mogą się spotykać w powyższych instytucjach, jednak najważniejsze z nich – świetlica i przedszkole wymagają remontu i rozbudowy, a także adaptacji dodatkowych pomieszczeń, np. dla potrzeb klubów zainteresowań dla młodzieży. Natomiast biblioteka powinna zmienić swoją lokalizację, aby

w ten sposób miały do niej dostęp również osoby niepełnosprawne. Bardzo ważnym i istotnym aspektem w życiu społecznym wsi są wspólne spotkania i imprezy integracyjne wszystkich mieszkańców na świeżym powietrzu, najczęściej na zielonych skwerach z ławkami, boiskach, ogródkach piwnych lub innych miejscach dostosowanych np. do przygotowania ogniska czy grilla. Niestety, w Wądrożu Wielkim jest niewiele miejsc, w których mieszkańcy mogliby

spotykać się w ciepłe dni i wieczory na wspólnych biesiadach, festynach, czy grillach. Boisko sportowe lub niewielkie skwery nie posiadają odpowiedniej infrastruktury i nie spełniają oczekiwań amatorów spotkań na otwartej przestrzeni. W codziennym życiu mieszkańców, szczególnie młodszych dzieci i ich rodziców, doskwiera również brak bezpiecznego i dobrze wyposażonego placu zabaw. Jedyne niezniszczonego placu zabaw dla dzieci znajduje się przy przedszkolu i nie jest ogólnie dostępny dla

wszystkich mieszkańców. Natomiast elementy wiejskiego placu zabaw są tak zdezelowane, że zabawa na tym terenie zagraża zdrowiu i życiu najmłodszych mieszkańców wsi.

Kapitał społeczny i ludzki

Poza Ochotniczą Strażą Pożarną, we wsi nie ma żadnej innej zorganizowanej grupy mieszkańców, tj. KGW, klubu sportowego, czy zespołu ludowego. Brakuje tu również organizacji pozarządowej, która przyczyniłaby się do większej integracji środowiska lokalnego i pomagałaby w pozyskiwaniu środków finansowych na rozwój wsi. Jedyne animatorem życia kulturalnego we wsi jest szkoła oraz przedszkole, które organizują wszelkiego rodzaju uroczystości i imprezy

kulturalne nie tylko dla swoich uczniów i ich rodziców, ale również dla pozostałych mieszkańców wsi oraz gminy. Zbyt słaba aktywność i brak zaangażowania się wszystkich mieszkańców w wspólne działania i akcje nie pozwalają do pełnego rozwoju wsi.

Infrastruktura techniczna

Wieś posiada podstawowe media takie jak sieć wodociągowa i kanalizacyjna, energia elektryczna, sieć telekomunikacyjna. Wądroże Wielkie posiada tylko częściową segregację odpadów. Większość mieszkańców objętych jest zorganizowanym systemem gromadzenia i wywozu odpadów. Droga powiatowa przez wieś wymaga modernizacji, uporządkowania poboczy, remontu chodnika i odpowiedniego oznakowania. Zaopatrzenie

mieszkańców Wądroża Wielkiego w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła. W przeważającej części źródłem ciepła jest węgiel. W niewielkiej części w kotłowniach źródłem ciepła jest olej opałowy i energia elektryczna. Wieś ma dobre połączenia komunikacyjne z miastem powiatowym – Jaworem, jak również z pobliską Legnicą i miastem wojewódzkim – Wrocławiem.

Gospodarka i rolnictwo

Wądroże Wielkie jest wsią typowo rolniczą. Na jej terenie istnieją dobre warunki naturalne dla rolnictwa i uprawy roślin. We wsi funkcjonuje jedno gospodarstwo wielohektarowe (ok. 1000 ha), dwa gospodarstwa powyżej 50 ha i kilka mniejszych. Miejscowość rozwija się również pod względem zabudowy i powstawania nowych miejsc pracy. We wsi znajduje się

wiele zakładów drobnej wytwórczości i handlu, liczne punkty działalności gospodarczej (piekarnia, handel maszynami budowlanymi, skup materiałów kolorowych, stacja paliw, fryzjer, weterynarz). We wsi działają również sklepy spożywcze i przemysłowe oraz apteka. Istotnym elementem mającym duży wpływ na rozwój i promocję wsi jest jej położenie w bliskiej odległości od autostrady A4. Rozwój przedsiębiorczości oraz usług okołoturystycznych, w tym agroturystyki może okazać się doskonałym źródłem zwiększenia dochodów mieszkańców Wądroża Wielkiego.

OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKAJANIA POTRZEB SPOŁECZNYCH

We wsi Wądroże Wielkie można wyróżnić kilka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Jeden obszar to teren położony w centrum naszej miejscowości, parking w bezpośrednim sąsiedztwie budynku Urzędu Gminy, Kościoła oraz przystanku autobusowego. Miejsce to jest naszą wizytówką, spotykają się tam mieszkańcy, przyjezdni oraz goście. Bez wątpienia teren ten należy uświetnić poprzez zagospodarowanie go, jako miejsca ładnego i zadbanego. Należałoby utwardzić nawierzchnię oraz dokonać nasadzeń, by teren stał się miejscem zielonym. Planuje się budowę parkingu, remont chodników, wykonanie skweru i nasadzenie zieleni. Należałoby też poprawę ciąg komunikacyjny i wykonać oświetlenie parkingu.

Kolejnym ważnym terenem naszej wsi o charakterze społecznym jest położony w sąsiedztwie Urzędu Gminy i okolicznych sklepów skwer. Często jest to miejsce spotkań młodych ludzi, którzy nie mają gdzie spędzać czasu wolnego. Odnowienie tego miejsca, zazielenienie go, będzie miało duży wpływ na poprawę wizerunku naszej miejscowości, jak również będzie miejscem spotkań mieszkańców.

Następnym ważnym obszarem jest teren biegnący wzdłuż drogi powiatowej przebiegającej przez miejscowość. Droga jest wąska, bardzo niebezpieczna, brak chodników w jednej z części wsi. Jest to dla nas obszar znaczący, ponieważ jego stan techniczny będzie miał duży wpływ na przemieszczanie się mieszkańców i nawiązywanie dobrych relacji międzyludzkich. Mieszkańcy chętniej odwiedziliby miejsca publiczne, jak: świetlica, boisko sportowe, kościół, szkoła. Szczególnie jest to ważne w okresie zimowym, kiedy w godzinach popołudniowych dzieci i młodzież wracają ze szkoły i są niewidoczni na drodze, a w wielu miejscach chodniki nadają się do remontu, w niektórych jest ich obecnie brak.

Ważnym działaniem będzie poprawa nawierzchni drogi łączącej centrum wsi i boisko sportowe z wiejskim centrum kultury – świetlicą wiejską oraz stworzenie lokalnego centrum sportowo – rekreacyjnego poprzez wyposażenie boiska w nowe ławki i bramki.

W sąsiedztwie boiska planuje się budowę sanitariatów, zaplecza sportowego i miejsca rekreacyjnego z grillem. Wykonanie oświetlenia tego terenu oraz poprawa nawierzchni drogi wpłynie na poprawę funkcjonalności tego miejsca.

W bliskiej odległości od boiska powstanie plac utwardzony z wiatą jako wspólne miejsce spotkań wielu pokoleń, co wpłynie na integrację społeczną mieszkańców, poprawi estetykę wsi i podniesie jej atrakcyjność.

Kolejnym obszarem o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na atrakcyjne położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne jest boisko gminne położone w bliskim sąsiedztwie szkoły, w centrum wsi. Jego modernizacja i przebudowa miałyby duży wpływ na zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców, szczególnie młodych ludzi. Teren ten jest miejscem wspólnych spotkań mieszkańców, miejscem organizacji imprez sportowych i plenerowych. W obszarze tym znajduje się min. boisko do piłki nożnej. Miejsce to ze względu na swoje położenie pełni dla mieszkańców wsi ważną funkcję.

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

Realizacja zaplanowanych zadań na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców ma na celu rozwijać wieś Wądroże Wielkie w następujących kierunkach:

1. *Poprawienie estetyki i podniesienie atrakcyjności miejscowości*
2. *Rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno - sportowej*
3. *Aktywizowanie i integrowanie mieszkańców*
4. *Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego*
5. *Promowanie walorów miejscowości*

OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ MIEJSCOWOŚCI

Na co możemy postawić? Na co musimy uważać?

Analiza SWOT

Zastanawialiśmy się nad tym czy znajdziemy w naszej wsi jakieś mocne strony, które pozwolą nam na wykorzystanie ich do rozwoju. Szukaliśmy również szans w zmieniającym się wokół nas otoczeniu i przewidywalnej przyszłości, które by nam pomogły. Postanowiliśmy też przyjrzeć się krytycznie i zobaczyć nasze słabe strony, które mogą nam utrudniać rozwój, ale też staraliśmy się rozpoznać zagrożenia dla naszej wsi grożące jej z zewnątrz.

Czynniki sprzyjające rozwojowi to **stymulatory rozwoju** tzn. te czynniki, które umożliwią naszej wsi realizację przyjętej wizji i celów planu. Są to czynniki, które wieś może wykorzystać w pobudzaniu własnego rozwoju. Należy do nich zaliczyć:

- Stymulowanie inicjatyw społecznych. Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności mieszkańców zarówno w zakresie inicjatyw własnych (własna działalność gospodarcza, zmiana kwalifikacji zawodowych) jak i przedsięwzięć służących mieszkańcom (zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, opieka nad osobami znajdującymi się w trudnych warunkach). Temu celowi może służyć powołanie organizacji społecznej oraz organizacji gospodarczej wspierającej przedsiębiorczość i tworzenie dodatkowych miejsc pracy.
- Tworzenie partnerstwa społecznego i zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów wsi. Ma temu służyć odpowiedni przepływ informacji pomiędzy Gminą, Radą Sołectką i mieszkańcami oraz informacji zwrotnych od mieszkańców. Wykorzystanie wiedzy i pomysłów lokalnej społeczności to budowanie rozwoju wsi w oparciu o najcenniejszy zasób – potencjał ludzki. Dobra komunikacja to pierwszy warunek zmiany postaw mieszkańców, którzy są często nastawieni obojętnie, a nawet wrogo do działań samorządu.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy w promocji wsi, tworzenie dodatkowych miejsc pracy i przyciąganie inwestorów zewnętrznych.
- Przygotowanie szczegółowych projektów do zapisanych celów, przedsięwzięć i zadań Planu i staranie się o zewnętrzne fundusze na ich realizację.

Zastanowiliśmy się nad mocnymi i słabymi stronami naszej wsi, które znamy dzisiaj i które wpływają na nasze życie. Odnieśliśmy się również do możliwości i zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości i jaki mogą mieć wpływ na nasz rozwój. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse możemy skutecznie zmniejszać negatywny wpływ słabości i zagrożeń.

Ocena mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń (SWOT)

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • We wsi znajduje się urząd gminy • Istnieje: szkoła, przedszkole z placem zabaw, biblioteka gminna, ośrodek zdrowia, OSP, świetlica wiejska, kościół, urząd gminy, Wioska internetowa – Centrum Kształcenia, poczta • Szeroki zakres usług dostępnych na terenie wioski – poczta, telefon, nauka – szkoła, przedszkole i biblioteka, Wioska internetowa – Centrum Kształcenia, bank, sklepy, służba zdrowia, apteka, opieka społeczna, warsztat samochodowy • Powstają osiedla ludzi młodych z małymi dziećmi • Łatwy dostęp do miast (Jawor, Legnica, dobry dojazd do Wrocławia A-4) • Odbiór śmieci – segregacja plastików • Wieś jest skanalizowana • Cmentarz jest zadbane 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zrzeszonych organizacji (klubów sportowych, stowarzyszeń) • Dzieci nie mają gdzie spędzać wolnego czasu – zniszczony plac zabaw • Brak wspólnego miejsca odpoczynku dla dorosłych • Przedszkole wymaga remontu i rozbudowy • Organizowane są sporadyczne imprezy przez szkołę lub indywidualne osoby • Mieszkańcy w większości pracują poza wsią, ale czas wolny spędzają w miejscu zamieszkania • Siedziba biblioteki nie spełnia oczekiwań • Większość budynków jest zniszczona • Podwórka, ogrody, zagrody w dużej części są zaniedbane • Rowy są niedrożne • Brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, są tylko zaniedbane boiska szkolne • Chodniki są zniszczone • Kościół wymaga remontu elewacji i dachu • Zniszczony i niebezpieczny dla dzieci plac zabaw. • Zabytkowy cmentarz wymaga remontu ogrodzenia – muru • Mieszkańcy są słabo zorganizowani, we wsi działa jedynie OSP.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Struktura rolnicza: jedno gospodarstwo wielohektarowe , 2 gospodarstwa powyżej 50 ha, pozostałe do 50 ha • Dobrze rozwinięty sektor przedsiębiorczości • Osiedlanie się nowych mieszkańców • We wsi znajduje się pomnik przyrody Kamień świętej Jadwigi, jest on jednak na prywatnym terenie • Na skraju wsi jest kamieniołom Kamionka Położenie naszej miejscowości może sprzyjać rozwojowi agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak aktywności młodych, mają oni podcinane skrzydła • Mało aktywne instytucje

Problemy rozwoju miejscowości

W wyniku analizy zapisów SWOT ustalono problemy, które wymagają w najbliższych latach podjęcia działań, aby je wyeliminować lub zmniejszyć negatywny wpływ na rozwój miejscowości Wądroże Wielkie. Niżej wymienione problemy są podstawą do opracowania i przyjęcia celów odnowy miejscowości, podkreślono najważniejsze dla nas problemy:

- Wysłużona i słabo rozwinięta infrastruktura drogowa, a na nowym osiedlu domów jednorodzinnych brakuje dróg i chodników.
- Mało sprawna kanalizacja burzowa.
- Prywatny park – brak dostępu.
- Brak zaangażowania młodzieży w sprawy wsi.
- Przeważająca część budynków mieszkalnych i gospodarczych zniszczona, a podwórka w części są zaniedbane.
- Zapomniane, zniszczone i nie wyeksponowane zabytki.
- Niewłaściwy stan obiektów użyteczności publicznej, które nie zaspakajają potrzeb mieszkańców (świetlica, przedszkole i kościół wymagają kapitalnego remontu, a biblioteka nowej siedziby).
- We wsi nie ma odpowiednich miejsc do spotkań, aktywności, działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.
- Zbyt mało miejsc dostosowanych dla potrzeb integracji i aktywności mieszkańców (np. nie wyremontowane boisko, biblioteka, świetlica).
- Nie w pełni zadowalająca gospodarka odpadami.
- Zbyt niska świadomość ekologiczna i obywatelska mieszkańców.
- Liczne wyjazdy ludzi młodych i wykształconych ze wsi.
- Braki w dostępie do Internetu.
- Zniszczony i niebezpieczny dla dzieci plac zabaw.
- Mieszkańcy są słabo zorganizowani, we wsi działa jedynie OSP.
- Niewystarczająca ilość i jakość miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży.
- Niedostateczna informacja z zakresu pomocy dla rolnictwa oraz dla innego pozarolniczego rozwoju wsi.
- Niedostateczne przygotowanie organizacyjno-inwestycyjne do obsługi turystyki, rekreacji i agroturystyki

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ

Jednym z istotnych źródeł finansowania zadań i przedsięwzięć zawartych w Planie jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Z tej pomocy mogą skorzystać miejscowości gmin wiejskich, gmin miejsko-wiejskich i gmin miejskich z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców. Wądroże Wielkie położone jest w gminie wiejskiej. Bezpośrednim odbiorcą pomocy i realizatorem przedsięwzięć może być:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- kościół lub związek wyznaniowy,
- organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego.

Przedsięwzięcia nie mogą mieć charakteru komercyjnego i muszą służyć osiągnięciu założonych w planie i projekcie celów operacji i ich zachowania przez 7 lat od dnia dokonania przez agencję płatniczą płatności ostatecznej.

Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia

Poniżej zostały przedstawione zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w latach 2009-2020, **umieszczone w kolejności wynikającej z ustalonych priorytetów rozwoju miejscowości**. Wzięto pod uwagę kryterium możliwości ich realizacji ze względów społecznych, ekonomicznych i organizacyjnych. Jest to lista otwarta, która w trakcie realizacji planu może być modyfikowana i uzupełniana. Szczegółowy opis poszczególnych przedsięwzięć oraz projekty, dokumentacje i kosztorysy prac (jeśli będą wymagane) stanowić będą oddzielne dokumenty opracowane zgodnie z prawem oraz obowiązującymi przepisami. Przewidziano różne źródła finansowania działań w tym zaangażowanie mieszkańców wsi i ich nieodpłatna praca na rzecz swojej miejscowości. Wcześniej przyjęte cele rozwoju wynikają wprost z zidentyfikowanych problemów, a dla ich realizacji mieszkańcy ustalili szereg przedsięwzięć i zadań.

Cel 1. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej, sportowej i edukacyjnej we wsi.

Cel jest reakcją na problem określony jako: niewłaściwy stan obiektów użyteczności publicznej, które nie zaspakajają potrzeb mieszkańców, zbyt mało miejsc dostosowanych dla potrzeb integracji i aktywności mieszkańców, we wsi nie ma odpowiednich miejsc do spotkań, aktywności, działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, zniszczony i niebezpieczny dla dzieci plac zabaw.

Realizacja celu dotyczy budowy i remontu obiektów użyteczności publicznej na terenie wsi, które mają wpływ na rozwój życia społeczno-kulturalnego, edukacyjnego i sportowego. Zagospodarowanie tych obiektów wpłynie również na poprawę estetyki wsi i jej atrakcyjność jako miejsca zamieszkania i ewentualnego inwestowania.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Przeznaczenie
1.1. Budowa świetlicy wiejskiej.	Miejsce ważne ze względu na życie kulturalne i społeczne mieszkańców, ich aktywności oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zajęcia dla

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

	mieszkańców i turystów, poprawa estetyki i funkcjonalności świetlicy.
1.2. Przebudowa przedszkola po pożarze	Wzrost bezpieczeństwa i funkcjonalności tej instytucji.
1.3. Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Szkole.	Wzrost aktywności sportowej mieszkańców, większe szanse na sukcesy zespołu sportowego, lepsza i bardziej różnorodna oferta rekreacyjna, organizacja miejsca do aktywności ruchowej.
1.4. Przebudowa sali sportowej.	Wzrost aktywności sportowej mieszkańców, większe szanse na sukcesy zespołu sportowego, lepsza i bardziej różnorodna oferta rekreacyjna, organizacja miejsca do aktywności ruchowej.
1.5. Budowa placu zabaw spełniającego wymogi bezpieczeństwa.	Miejsce ważne nie tylko dla dzieci, ale również dla opiekunów, którzy mają możliwość dodatkowych i systematycznych spotkań.
1.6. Budowa wiaty w sąsiedztwie boiska sportowego.	Miejsce spotkań plenerowych i rekreacyjnych wielu pokoleń
1.7. Organizacja i prowadzenie grup zainteresowań np. kawiarenki internetowej, siłowni, zaangażowanie młodych ludzi w działania KGW i OSP oraz doprowadzenie do powstania klubu sportowego.	Zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań i integracja mieszkańców.
1.8. Aktywna współpraca z innymi wsiami i organizacjami wspierającymi rozwój wsi.	Wzmocnienie własnych działań poprzez wsparcie przez inne organizacje, wymiana doświadczeń.

Cel 2. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój wsi.

Cel jest reakcją na problem określony jako: mieszkańcy są słabo zorganizowani, we wsi działa jedynie OSP, zbyt niska świadomość ekologiczna i obywatelska mieszkańców, liczne wyjazdy ludzi młodych i wykształconych ze wsi, braki w dostępie do Internetu.

Istotnym działaniem prowadzącym do tego celu jest wzrost aktywności społecznej oraz świadomości kulturowej i obywatelskiej mieszkańców. Jest to bardzo ważne zadanie dla nas mieszkańców, ponieważ zdajemy sobie sprawę, że od naszej aktywności i zaangażowania zależy wiele działań zapisanych w niniejszym Planie. Wzrost poziomu edukacji mieszkańców w różnych dziedzinach będzie dodatkowo pozytywnie wpływał na nasze zaangażowanie i dbałość o naszą wieś.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Przeznaczenie
2.1. Aktywny udział mieszkańców w działaniach Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Kaczawskie.	Wzmocnienie własnych działań poprzez wsparcie przez inne organizacje, wymiana doświadczeń.
2.2. Powołanie stowarzyszenia dbającego o rozwój wsi i pozyskującego na ten cel fundusze z zewnątrz.	Powstanie grupy mieszkańców zaangażowanych społecznie, realizacja projektów, rozwój wsi.
2.3. Organizacja imprez kulturalnych na terenie wsi.	Zagospodarowanie czasu wolnego, integracja, lepsza oferta turystyczna i promocja wsi.
2.4. Szkolenia mieszkańców wsi w zakresie zasad tworzenia stowarzyszeń, metod i źródeł pozyskiwania funduszy na rozwój wsi.	Edukacja i nabycie umiejętności w zakresie aktywności społecznej.

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

2.5. Organizacja różnorodnych kursów, szkoleń, warsztatów z przedsiębiorczości, agroturystyki, małej gastronomii, produkcji zdrowej żywności rękodzieła i innych, które przygotowują mieszkańców do podejmowania inicjatyw biznesowych przynoszących dodatkowe dochody.	Wszechstronna edukacja mieszkańców, podejmowanie prywatnych inicjatyw gospodarczych, wzrost dochodów.
2.6. Systematyczne spotkania z radnymi i władzami gminy na których wspólnie będą planowane działania związane z realizacją zapisów Planu Odnowy Miejscowości.	Lepsza wymiana informacji, efektywniejsze planowanie i realizacja zadań.

Cel 3. Dostosowanie infrastruktury technicznej wsi do potrzeb mieszkańców.

Cel jest reakcją na problem określony jako: wysłużona i słabo rozwinięta infrastruktura drogowa, a na nowym osiedlu domów jednorodzinnych brakuje dróg i chodników, mało sprawna kanalizacja burzowa. Wieś Wądroże Wielkie posiada duże potrzeby w zakresie infrastrukturalnym. Chodzi tu przede wszystkim o naprawę drogi powiatowej oraz budowę dróg gminnych i chodników, szczególnie na nowym osiedlu oraz poprawę melioracji. Realizacja tych zadań jest ważna do poprawy jakości życia w miejscowości oraz wzrost jej atrakcyjności inwestycyjnej.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Przeznaczenie
3.1. Naprawa nawierzchni dróg, budowa chodników, oznakowanie jezdni i przejść dla pieszych.	Poprawa bezpieczeństwa na drogach oraz estetyki wsi.
3.2. Budowa kompleksowej infrastruktury w zakresie melioracji.	Poprawa warunków życia, poprawa infrastruktury.
3.3. Wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych i osadniczych.	Rozwój przedsiębiorczości, pozostanie lub powrót ludzi młodych.
3.4. Uzupełnienie oświetlenia wsi.	Poprawa bezpieczeństwa na terenie wsi, poprawa estetyki wsi.
3.5 Utwardzenie nawierzchni placu z wydzieleniem 10 miejsc parkingowych przy budynku Urzędu Gminy w Wądrożu Wielkim wraz z remontem chodników.	Poprawa funkcjonalności terenu, poprawa estetyki wsi

Cel 4. Poprawa wizerunku i estetyki wsi oraz stanu środowiska naturalnego.

Cel jest reakcją na problem określony jako: przeważająca część budynków mieszkalnych i gospodarczych zniszczona, a podwórka w części są zaniedbane, zapomniane, zniszczone i nie wyeksponowane zabytki, nie w pełni zadowalająca gospodarka odpadami, zbyt niska świadomość ekologiczna i obywatelska mieszkańców. Duża część domów w Wądrożu Wielkim jest zaniedbana – zniszczone elewacje, budynki przedwojenne, zaniedbane podwórka, zagrody. Widzimy duże potrzeby w zakresie poprawy estetyki wsi. Działaniami, które mogą wpłynąć na realizację tego celu są przedsięwzięcia motywujące mieszkańców do zmiany wizerunku swoich obejść. Jest to bardzo ważny cel dla osiągnięcia zaplanowanej wizji odnowy naszej wsi. Bardzo ważna jest również odpowiednia dbałość o środowisko co ma znaczenie dla wizerunku naszej wsi i jej atrakcyjności turystycznej. Nie jesteśmy zadowoleni z tego, że odpady są prawie w całości nie segregowane a czasami pojawiają się w różnych miejscach, zaśmiecając nasz krajobraz. Szansę na poprawę środowiska, zwłaszcza jakości powietrza,

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

upatrujemy w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowanie technologii przyjaznych środowisku.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Przeznaczenie
4.1. Określenie charakterystycznego dla wsi tradycyjnego stylu budownictwa, opracowanie założeń do zachowania ładu architektoniczno-przestrzennego wsi.	Ujednolicenie architektury, wprowadzenie zmian i nowych koncepcji w zakresie modelowania przestrzeni wsi.
4.2. Remont kościoła i zagospodarowanie terenu wokół świątyni (nowy mur, zieleń, parking itp.).	Poprawa estetyki wsi oraz najcenniejszych jej walorów poprzez m.in. wykorzystanie dostępnych funduszy na ten cel, wzrost atrakcyjności turystycznej wsi.
4.3. Remont budynków (zwłaszcza elewacji i dachów), ogrodzeń i innych ważnych dla wyglądu wsi elementów oraz budowa nowych domów z uwzględnieniem charakterystycznej dla wsi architektury.	Poprawa wyglądu domów i obejść a przez to poprawa estetyki wsi poprzez m.in. wykorzystanie dostępnych funduszy na ten cel.
4.4. Organizacja corocznego konkursu na najładniejszą zagrodę.	Mobilizowanie mieszkańców poprzez zdrową rywalizację, do zadbania o swoje domostwa.
4.5. Organizacja spotkań, warsztatów, prelekcji, wyjazdów studyjnych i innych działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców.	Wzmocnienie ochrony środowiska poprzez świadome działania mieszkańców i turystów.
4.6. Stworzenie pełnego systemu zbiórki i segregacji odpadów we wsi.	Dostosowanie utylizacji odpadów do współczesnych wymagań i zmniejszenie ilości odpadów.
4.7. Likwidacja dzikich wysypisk.	Wzmocnienie ochrony środowiska, rozwiązanie problemu zaśmiecania okolicy, poprawa estetyki wsi i jej okolic.
4.8. Wspieranie rozwiązań preferujących wykorzystanie energii odnawialnych, technologii mniej szkodliwych dla atmosfery i ograniczania strat ciepła np. elektrowni wiatrowych, baterii słonecznych, pomp ciepła itd.	Poprawa jakości powietrza we wsi, zmniejszenie kosztów utrzymania gospodarstw, zastosowanie nowoczesnych technologii.

Cel 5. Wykorzystanie walorów miejscowości do rozwoju przedsiębiorczości, w tym turystyki.

Cel jest reakcją na problem określony jako: zbyt niska świadomość ekologiczna i obywatelska mieszkańców, liczne wyjazdy ludzi młodych i wykształconych ze wsi, niedostateczna informacja z zakresu pomocy dla rolnictwa oraz dla innego pozarolniczego rozwoju wsi, braki w dostępie do Internetu, niedostateczne przygotowanie organizacyjno-inwestycyjne do obsługi turystyki, rekreacji i agroturystyki, zapomniane, zniszczone i nie wyeksponowane zabytki, prywatny park – brak dostępu. Uznaliśmy, że realizacja tego celu jest bardzo ważna, bo umożliwi nam samodzielne działanie poprzez uzyskiwane dochody. Widzimy swoją szansę w rozwoju przedsiębiorczości – usług szczególnie w sąsiedztwie zjazdu z autostrady A4, agroturystyki oraz nowoczesnego rolnictwa ekologicznego. Aby zrealizować ten cel należy m.in. zbudować infrastrukturę turystyczną związaną m.in. ze szlakami rowerowymi. Dodatkowo położenie w niedalekiej odległości od wyjątkowych pod względem przyrodniczym i kulturowym miejsc daje szansę na rozwój turystyki tranzytowej o charakterze edukacyjnym i rekreacyjnym. Dobre położenie naszej miejscowości, w niedalekiej odległości od autostrady i dużych aglomeracji miejskich jest dodatkowym atutem do podejmowania tego typu aktywności.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących zadań i przedsięwzięć:

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Przeznaczenie
5.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspólna, realizacja projektów służących rozwojowi funkcji turystycznych i rekreacyjnych miejscowości.	Wymiana doświadczeń i korzystanie z dobrych przykładów służących rozwojowi wsi.
5.2. Zaplanowanie i wykonanie systemu tras rowerowych służących komunikacji lokalnej i ruchowi turystycznemu oraz połączenie ich z okolicznymi szlakami turystycznymi.	Poprawa systemu komunikacji z okolicznymi miejscowościami, bezpieczeństwa na drodze, wykorzystanie szansy rozwoju jaką jest położenie na szlaku rowerowym.
5.3. Utworzenie gospodarstw agroturystycznych, usług gastronomicznych.	Zwiększenie dochodów z turystyki, lepsza oferta usługowo-handlowa.
5.4. Powstanie gospodarstw ekologicznych.	Wykorzystanie dogodnych warunków przyrodniczych oraz wzrost dochodowości gospodarstw rolnych.
5.5. Budowa nowych atrakcji turystycznych we wsi – nowe produkty turystyczne np. produkty lokalne, wykorzystanie kamionki dla celów rekreacyjnych, remont i udostępnienie zabytkowego kościoła.	Wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych wsi a przez to wzrost jej atrakcyjności turystycznej.
5.6. Przygotowanie kompleksowej oferty turystycznej wykorzystującej zasoby przyrodniczo-kulturowe wsi.	Promocja walorów i produktów wsi, sprzedaż produktów i usług, nawiązanie kontaktów
5.7. Pozyskanie wsparcia dla przedsiębiorców z Lokalnej Grupy Działania oraz z innych programów europejskich.	Wykorzystanie szansy jaka stwarza program LEADER oraz inne programy europejskie dla rozwoju wsi.
5.8. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców – powstanie nowych firm.	Powstanie prywatnej przedsiębiorczości, wzrost dochodów mieszkańców, powstanie nowych miejsc pracy.
5.9. Uczestniczenie w regionalnych targach, jarmarkach, imprezach, wystawach.	Promocja walorów i produktów wsi, sprzedaż produktów i usług, nawiązanie kontaktów.
5.10. Promocja miejscowości jako dobrego miejsca do inwestowania poprzez publikacje, stronę internetową oraz artykuły i reportaże w mediach.	Promocja walorów i produktów wsi.

Przedmiotem przedsięwzięcia, jakie zaplanowali mieszkańcy w pierwszej kolejności do realizacji z PROW-u w ramach osi 3 - Odnowa i rozwój wsi, jest

- **1.1. Budowa świetlicy wiejskiej.**
- **4.2. Remont kościoła i zagospodarowanie terenu wokół świątyni (nowy mur, zieleń, parking itp.).**
- **1.5. Budowa placu zabaw spełniającego wymogi bezpieczeństwa.**
- **3.5 Utwardzenie nawierzchni placu z wydzieleniem 10 miejsc parkingowych przy budynku Urzędu Gminy w Wądrożu Wielkim wraz z remontem chodników.**

Przedsięwzięcie – budowa świetlicy wiejskiej zlokalizowane jest w środkowej części wsi, w bliskiej odległości od zabytkowego założenia pałacowo-parkowego, które uatrakcyjnia miejscowość. Będzie to miejsce spotkań, integracji i edukacji dla mieszkańców i turystów. Budynek będzie nadal obiektem użyteczności publicznej przeznaczonym na czasowy pobyt ludzi. Przedsięwzięcie poprawi życie społeczno-kulturalne mieszkańców Wądroża Wielkiego oraz pozytywnie wpłynie na wizerunek wsi. Realizacja tych zadań wpłynie na wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców.

Szacunkowy koszt realizacji.

Umieszczone w tabeli dane dotyczące czasu realizacji, szacunkowych kosztów, źródeł finansowania nie wynikają ze szczegółowo opracowanych projektów. Wszystkie mogą ulec zmianie w wyniku dalszych prac nad zadaniami i przedsięwzięciami. Dynamika naszych czasów zapewne ujawni nowe źródła finansowania, technologie i możliwości realizacyjne. Należy pamiętać, że realizacja przedsięwzięć i zadań w dużej mierze zależy od aktywności mieszkańców. **Wymienione w tabeli kwoty nie są związane jakimikolwiek zapewnieniami ich przyznania zarówno ze strony Gminy, jak i innych źródeł.** Dopiero starania mieszkańców, wsparte ze strony innych podmiotów, mogą sprawić, że zostaną uzyskane i wspomogą rozwój wsi. Kolejność wynika ze wcześniej ustalonej hierarchii.

Użyte skróty w tabeli:

Budżet gminy	– budżet Gminy Wądroże Wielkie,
Budżet powiatu	- budżet Powiatu Jaworskiego
ZDP	- Zarząd Dróg Powiatowych
DSDiK	- Dolnośląska Służba Dróg i Kolei
DZMiUW	– Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych,
Fundusze UE	– fundusze Unii Europejskiej w tym Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
Gmina	– Gmina Wądroże Wielkie,
Inwestor	– inicjatywa podmiotu gospodarczego; fundusze z sektora gospodarczego,
LGD	– Lokalna Grupa Działania realizująca Program LEADER (obecnie LGD Partnerstwo Kaczawskie),
Mieszkańcy	– mieszkańcy Wądroża Wielkiego, w tym lokalne organizacje pozarządowe (działające we wsi); praca własna mieszkańców i pomoc zdobyta przez mieszkańców w tym uzyskane dochody z działalności,
NGO	– organizacje pozarządowe; fundusze pozyskane przez te organizacje
PUP	– Powiatowy Urząd Pracy,
ARR	- Agencja Rozwoju Regionalnego
Starostwo	– Starostwo Powiatowe w Jaworze,
UM	– Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego lub podległe mu jednostki,
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Programy rządowe-	program Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – FIO, programy Ministerstwa Kultury i inne.

Nazwa zadania/przedsięwzięcia	Harmonogram realizacji	Szacunkowy koszt [PLN]	Przewidywane źródła finansowania	Odpowiedzialny za realizację + współpracownicy
<i>Cel 1. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej, sportowej i edukacyjnej we wsi.</i>				
1.1. Budowa świetlicy wiejskiej.	2009-2011	750 tys.	Fundusze UE, budżet gminy	Gmina , NGO, mieszkańcy
1.2. Przebudowa przedszkola po pożarze..	2009-2010	1 000 tys.	Fundusze UE, budżet gminy	Gmina , mieszkańcy
1.3. Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Szkole.	2011 - 2015	1 300 tys.	Budżet gminy, NGO, organizacje sportowe, mieszkańcy, fundusze UE	Gmina, organizacja sportowa
1.4. Przebudowa sali sportowej.	2013-2020	Zgodnie z dokumentacją	Budżet gminy, NGO,	Gmina, organizacja

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

		techniczną inwestycji	organizacje sportowe, mieszkańcy, fundusze UE	sportowa
1.5. Budowa placu zabaw spełniającego wymogi bezpieczeństwa.	2010-2012	20-30 tys.	Budżet gminy, fundusze UE, NGO, programy rządowe, sponsorzy	Gmina, mieszkańcy
1.6. Budowa wiaty w sąsiedztwie boiska sportowego.	2010	14 tyś	Fundusz sołecki	Rada sołecka
1.7. Organizacja i prowadzenie grup zainteresowań np. kawiarenki internetowej, siłowni, zaangażowanie młodych ludzi w działania KGW i OSP oraz doprowadzenie do powstania klubu sportowego.	2010-2020	5-10 tys. /rok	Mieszkańcy, NGO, fundusze UE, budżet gminy, programy rządowe	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
1.8. Aktywna współpraca z innymi wsiami i organizacjami wspierającymi rozwój wsi.	2010-2020	-	Mieszkańcy, NGO, budżet gminy	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
Cel 2. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz rozwoju wsi				
2.1. Aktywny udział mieszkańców w działaniach Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Kaczawskie.	2010-2020	-	LGD, NGO, mieszkańcy	Mieszkańcy + LGD
2.2. Działalność stowarzyszenia dbającego o rozwój wsi i pozyskującego na ten cel fundusze z zewnątrz.	2010-2020	-	Mieszkańcy	Mieszkańcy
2.3. Organizacja imprez kulturalnych na terenie wsi.	2010-2020	10-15 tys. /rok	Mieszkańcy, budżet gminy, fundusze UE, NGO, programy rządowe	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD
2.4. Szkolenia mieszkańców wsi w zakresie metod i źródeł pozyskiwania funduszy na rozwój wsi.	2010-2020	2-3 tys. /rok	Mieszkańcy, budżet gminy, LGD, NGO	Gmina + mieszkańcy, LGD, NGO
2.5. Organizacja różnorodnych kursów, szkoleń, warsztatów z przedsiębiorczości, agroturystyki, małej gastronomii, produkcji zdrowej żywności, rękodzieła i innych, które przygotowują mieszkańców do podejmowania inicjatyw biznesowych przynoszących dodatkowe dochody.	2010-2020	5-10 tys./rok	Fundusze UE, budżet gminy, LEADER, PUP, ARR	Gmina, NGO, PUP, ARR, LGD,
2.6. Systematyczne spotkania z radnymi i	2010-2020	-	-	Radni+

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

władzami gminy, na których wspólnie będą planowane działania związane z realizacją zapisów Planu Odnowy Miejscowości.				mieszkańcy, gmina
Cel 3. Dostosowanie infrastruktury technicznej wsi do potrzeb mieszkańców				
3.1. Naprawa nawierzchni dróg, budowa chodników, oznakowanie jezdni i przejść dla pieszych.	2010-2020	5 mln	Budżet DSDiK, gminy, mieszkańcy, fundusze UE, WFOŚiGW	DSDiK, Gmina + mieszkańcy
3.2. Budowa kompleksowej infrastruktury w zakresie melioracji..	2010-2015	100 tys.	Budżet gminy, WFOŚiGW mieszkańcy	Gmina, mieszkańcy
3.3. Wyznaczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych i osadniczych.	2010-2020	100 tys.- 200 tys.	Budżet gminy, fundusze UE,	Gmina + mieszkańcy, firmy
3.4. Uzupełnienie oświetlenia wsi.	2010-2020	60 tys.	budżet gminy, Zakład Energetyczny	Gmina, Zakład Energetyczny
3.5. Utwardzenie nawierzchni placu z wydzieleniem 10 miejsc parkingowych przy budynku Urzędu Gminy w Wądrożu Wielkim wraz z remontem chodników.	2010-2011	100 tyś	Budżet gminy, PROW 2007 - 2013	Gmina
Cel 4. Poprawa wizerunku i estetyki wsi oraz poprawa stanu środowiska naturalnego.				
4.1. Określenie charakterystycznego dla wsi tradycyjnego stylu budownictwa, opracowanie założeń do zachowania ładu architektoniczno-przestrzennego wsi.	2010-2020	7 tys.	NGO, fundusze UE, budżet gminy, programy rządowe	Gmina, mieszkańcy.
4.2. Remont kościoła i zagospodarowanie terenu wokół świątyni (nowy mur, zieleń, parking itp.).	2010-2020	700 tys.	Budżet gminy, fundusze UE, fundusze parafii, programy rządowe, sponsorzy	Parafia, gmina, mieszkańcy, , Wojewódzki Konserwator Zabytków
4.3. Remont budynków (zwłaszcza elewacji i dachów), ogrodzeń i innych ważnych dla wyglądu wsi elementów oraz budowa nowych domów z uwzględnieniem charakterystycznej dla wsi architektury.	2010-2020	25-100 tys. /obiekt	Fundusze UE, budżet gminy, mieszkańcy, Leader, NGO	Gmina + mieszkańcy, LGD
4.4. Organizacja corocznego konkursu na najładniejszą zagrodę.	2010-2020	3tys. /rok	Budżet gminy, mieszkańcy, NGO fundusze UE	Gmina + NGO, mieszkańcy, LGD
4.5. Organizacja spotkań, warsztatów, prelekcji,	2010-2020	2 tys. /rok	WFOŚiGW,	Gmina + NGO,

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

wyjazdów studyjnych i innych działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców.			NGO fundusze UE, budżet gminy	mieszkańcy, LGD
4.6. Stworzenie pełnego systemu zbiórki i segregacji odpadów we wsi.	2010-2020	20 tys.	WFOŚiGW, NGO fundusze UE, budżet gminy	Gmina + NGO, mieszkańcy
4.7. Likwidacja dzikich wysypisk.	2010-2020	5-10 tys.	Budżet gminy, mieszkańcy	Mieszkańcy, Gmina
4.8. Wspieranie rozwiązań preferujących wykorzystanie energii odnawialnych, technologii mniej szkodliwych dla atmosfery i ograniczania strat ciepła np. baterii słonecznych, pomp ciepła, itp.	2010-2020	Koszt indywidual.	WFOŚiGW, NGO fundusze UE, budżet gminy, inwestor	Mieszkańcy + Gmina, NGO, LGD, inwestor
Cel 5. Wykorzystanie walorów miejscowości do rozwoju przedsiębiorczości, w tym turystyki.				
5.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspólna, realizacja projektów służących rozwojowi funkcji turystycznych i rekreacyjnych miejscowości.	2010-2020	25 tys. /rok	Mieszkańcy, Budżet gminy, LGD, NGO, programy rządowe	Gmina + mieszkańcy, LGD, NGO, inne sołectwa
5.2. Zaplanowanie i wykonanie systemu tras rowerowych służących komunikacji lokalnej i ruchowi turystycznemu oraz połączenie ich z okolicznymi szlakami turystycznymi.	2010-2020	100 tys.	Fundusze UE, budżet gminy, NGO, programy rządowe	Gmina, mieszkańcy, LGD
5.3. Utworzenie gospodarstw agroturystycznych, usług gastronomicznych.	2010-2020	Ustala inwestor	Inwestor, NGO mieszkańcy, fundusze UE,	Mieszkańcy + Gmina, NGO, PUP, ARR, LGD, inwestor
5.4. Powstanie gospodarstw ekologicznych	2010-2020	Ustala inwestor	Fundusze UE, inwestor	Inwestor
5.5. Budowa nowych atrakcji turystycznych we wsi – nowe produkty turystyczne np. produkty lokalne, wykorzystanie Kamionki dla celów rekreacyjnych, remont i udostępnienie zabytkowego kościoła.	2010-2020	700 tys.	Fundusze UE, budżet gminy, NGO, programy rządowe, fundusz kościelny, UM	Gmina, parafia, mieszkańcy, LGD
5.6. Przygotowanie kompleksowej oferty turystycznej wykorzystującej zasoby przyrodniczo-kulturowe wsi.	2010-2020	10-20 tys.	Mieszkańcy, NGO, fundusze UE, budżet gminy, programy rządowe	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
5.7. Pozyskanie wsparcia dla przedsiębiorców z Lokalnej Grupy Działania oraz z innych programów europejskich.	2010-2020	Max 300 tys. /firmę	Inwestor, fundusze UE	Mieszkańcy + LGD, PUP, ARR inwestorzy

Plan Odnowy Miejscowości Wądroże Wielkie

5.8. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców – powstanie nowych firm.	2010-2020	Ustala inwestor	Inwestor, fundusze UE	Inwestor, LGD, PUP, ARR
5.9. Uczestniczenie w regionalnych targach, jarmarkach, imprezach, wystawach.	2010-2020	10 tys. /rok	Mieszkańcy, NGO, fundusze UE, budżet gminy	Mieszkańcy + NGO, LGD, Gmina
5.10. Promocja miejscowości jako dobrego miejsca do inwestowania poprzez publikacje, stronę internetową oraz artykuły i reportaże w mediach.	2010-2020	5-10 tys. /rok	Fundusze UE, budżet gminy, mieszkańcy, NGO, inwestor	Gmina + mieszkańcy, LGD, NGO, inwestor

REALIZACJA PLANU

Zasady realizacji planu:

- Plan stanowi drogę, po której będziemy razem szli i osiągnęli kolejne cele rozwoju naszej miejscowości.
- Ważnymi uczestnikami realizacji Planu jesteśmy my jako mieszkańcy. Osiągnięcie kolejnych celów w dużej mierze będzie uzależnione od naszej aktywności osobistej.
- Bardzo istotne będą działania organizacji pozarządowych, w których sami będziemy działali lub, które zachęcimy do współpracy.
- Gmina będzie aktywnym ośrodkiem pobudzającym i wspierającym realizację naszego Planu.
- W celu aktywnego włączenia nas jako mieszkańców do realizacji przedsięwzięć, Rada Sołecka włączy się do opracowania programu współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a samorządem. W programie zostaną określone formy i metody współpracy, zasady wymiany informacji i wspierania działań organizacji pozarządowych.
- Coroczne spotkania związane z oceną realizacji Planu będą również służyły do planowania działań na najbliższy rok. Na spotkanie my mieszkańcy zaprosimy wszystkich, którzy chcą i mogą nam pomóc, a zwłaszcza organizacje pozarządowe, władze gminy, sąsiadów z zaprzyjaźnionych miejscowości.
- Wspólnie z innymi miejscowościami z gminy opracujemy zasady wymiany doświadczeń i wspólnego działania dla jeszcze bardziej efektywnego realizowania Planu.
- Władze Gminy będą uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez sołectwo, organizacje pozarządowe i aktywne grupy mieszkańców. Spotkania będą zwoływane przez bezpośrednio zainteresowane grupy, a ich tematem będą wspólne działania związane z realizacją Planu.

Sposoby monitorowania, oceny i aktualizacji planu.

- Monitorowanie będzie organizował i nadzorował Wójt przy współpracy z sołtysiem.
- Monitorowane będą podstawowe zadania i przedsięwzięcia związane z realizacją planu.
- Wyniki monitorowania będą przedmiotem corocznych sprawozdań z postępu realizacji Planu, składanego Radzie Gminy i na zebraniu otwartym w miejscowości.
- Zarówno Rada jak i mieszkańcy ocenią realizację Planu, dokonają również identyfikacji słabych i mocnych stron realizacji planu.
- Mieszkańcy, co trzy lata będą aktualizowali plan metodą uspołecznioną, zgodną z metodą przyjętą przy jego opracowaniu.

- Inicjatorem aktualizacji będzie Rada Sołecka przy współpracy Wójta i Rady Gminy.

Komunikacja społeczna.

- Wójt i sołtys, jako główni animatorzy realizacji Planu, będą systematycznie informowali opinię publiczną o działaniach związanych z realizowanymi przedsięwzięciami. W tym celu ustalą między sobą zasady przekazywania informacji o podejmowanych działaniach.
- Główną drogą informowania będzie lokalna prasa, radio, telewizja i Internet.
- Komunikaty będą kierowane do mieszkańców miejscowości i gminy (informacja wewnętrzna) jak również do odbiorców regionalnych i ogólnokrajowych (informacja zewnętrzna).
- Największy nacisk zostanie położony na informacje skierowane do odbiorców lokalnych.
- W przekazywaniu informacji do mieszkańców zostaną wykorzystane również środki przekazu zwyczajowo przyjęte w gminie (tablica ogłoszeń, informowanie na spotkaniach, informacja przekazywana przez sołtysów itp.).
- Radni, mieszkańcy, zainteresowane osoby i podmioty będą miały bieżący dostęp do informacji o realizacji Planu. Ograniczeniem będą tylko przepisy prawa, określające zasady udostępniania informacji przez Urząd Gminy.

Materiały źródłowe:

1. Strategia Rozwoju Gminy Wądroże Wielkie na lata 2008-2015
2. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w miejscowościach Wądroże Wielkie
3. Wilczyński R., Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, RCDRRiOW Poznań 2003.